

Correctievoorschrift HAVO

2010

tijdvak 2

maatschappijwetenschappen

tevens oud programma

maatschappijleer

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regel
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de *Regeling beoordeling centraal examen* vastgesteld (CEVO-09.0313, 31 maart 2009, zie www.examenblad.nl).

Deze regeling blijft ook na het aantreden van het College voor Examens van kracht.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Examens.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de *Regeling beoordeling centraal examen* van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
 - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
 - 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
 - 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
 - 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
 - 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
 - 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

3 Vakspecifieke regel

Voor dit examen kunnen maximaal 83 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt één punt toegekend.

Opgave 1 Massamedia: de invloed van gaming

- 1 **maximumscore 1**
framing/mediaframe
- 2 **maximumscore 3**
- de cultivatietheorie 1
 - Volgens deze theorie zullen mensen die veel naar bepaalde soorten programma's kijken of bepaalde games spelen, 1
 - worden beïnvloed in het beeld dat zij van de werkelijkheid hebben. De realiteit zoals die in gewelddadige games wordt voorgesteld, wijkt af van de alledaagse werkelijkheid 1
- 3 **maximumscore 2**
- sociale functie: "Spelers ontmoeten elkaar op het internet via online games ... en komen samen op zogenaamde LAN-party's", beschrijft Pleysier. "Zo ontstaat een hele nieuwe vorm van sociale netwerken." (regels 26-31) 1
 - educatieve (en informatieve) functie: "Ze scherpen de coördinatie aan, bevorderen de talenkennis en leren jongeren omgaan met het uitvoeren van verschillende taken op hetzelfde moment", (regels 37-41) 1

Opmerking

Alleen voor een juiste functie met een juist citaat wordt een punt toegekend.

Opgave 2 Massamedia: Vernieuwing van de publieke omroep?

- 4 **maximumscore 3**
- Socialisten: VARA
 - Liberalen: AVRO
 - Protestanten: NCRV/VPRO (niet goed: EO)
 - Katholieken: KRO
- Indien vier omroepen juist 3
- Indien drie omroepen juist 2
- Indien twee omroepen juist 1
- Indien minder dan twee juist 0

Vraag	Antwoord	Scores
5	<p>maximumscore 2 individualisering "... dat mensen steeds minder geneigd zijn zich ergens bij aan te sluiten." (regels 31-33)</p>	
6	<p>maximumscore 4 Voorbeeld van een goed antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De TROS richtte zich (niet op een traditionele achterban, maar) op "het Nederlandse gezin". Haar doel was niet een diepere boodschap brengen voor de mensen van één van de zuilen, maar haar uitzendingen moesten een breed publiek aanspreken. Daarom bracht de TROS programma's met veel amusement en weinig diepgang • De TROS had met haar programma's groot succes, ook bij de kijkers afkomstig van de traditionele achterban van de zuilen. Hierdoor voelden de andere omroepverenigingen zich bedreigd. Zij zagen zich genooddaakt de TROS na te volgen en brachten ook algemenere, lichtvoetigere programma's: de zuilen ontzuilden 	<p>2</p> <p>2</p>
7	<p>maximumscore 1 Voorbeelden van een juist antwoord zijn (één van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – de opkomst en toenemende concurrentie van de commerciële omroepen – de toegenomen onderlinge concurrentie (vooral ten gevolge van de komst van TROS en Veronica en vanwege de bepaling in de Omroepwet die zendtijd bindt aan het aantal leden) – het toegenomen consumentisme onder het publiek 	
8	<p>B</p>	
9	<p>maximumscore 2 Voorbeelden van kleuring (twee van de volgende): Er wordt een andere indruk gegeven van wat belangrijk is of welke interpretatie gegeven moet worden door:</p> <ul style="list-style-type: none"> – een andere selectie van beelden. – beelden in een andere volgorde te zetten. – andere informatiebronnen te gebruiken (meer of minder eenzijdig). – andere sprekers/woordvoerders uit te nodigen (die het onderwerp van verschillende kant belichten). – het onderwerp vanuit een bepaald perspectief (frame) te benaderen (bijvoorbeeld vanuit een human-impactframe, moraliteitsframe, conflictframe). – de keuze van muziek / toevoeging van special effects en dergelijke. <p>per juiste manier van kleuring</p>	<p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

10 maximumscore 4

Voorbeelden van juiste argumenten met citaat zijn (twee van de volgende):

- PowNed richt zich op de ‘netwerkgeneratie’ en onderscheidt zich daarmee van de bestaande omroepen. Hiermee voldoet PowNed aan de eis van een eigen identiteit:
 “PowNed is bedoeld voor wat wij de netwerkgeneratie noemen.” (regels 30-31)
 Met toetreding levert PowNed een bijdrage aan het uitgangspunt van **pluriformiteit** van het publieke bestel.
- Volgens PowNed is het huidige bestel te links en hier wil het zo nodig een tegenwicht aan bieden. Hiermee voldoet PowNed aan de eis van een eigen identiteit:
 “PowNed mag dan geen politieke voorkeur hebben, wij gaan straks wat graag op het links geslepen brilletje van Hilversum staan. Een dergelijk geluid ontbreekt op dit moment in Hilversum.” (regels 18-23) / “Met PowNed zul je erachter komen dat je rechterspeaker ook geluid maakt.” (regels 26-28)
 Met toetreding levert PowNed een bijdrage aan het uitgangspunt van **pluriformiteit** van het publieke bestel.
- PowNed wil verbindingen maken tussen oude en nieuwe media, waardoor burgers beter de mogelijkheid hebben deel te nemen aan het publieke debat:
 “... door MEE te doen op een forum of weblog.”(regels 53-54)
 Met toetreding levert PowNed een bijdrage aan het uitgangspunt van **democratie** van het publieke bestel.
- PowNed wil iets betekenen voor mensen die zich willen informeren, wat een voorwaarde is voor politieke meningsvorming:
 “Wij maken PowNed voor mensen, geïnteresseerd in nieuws en opinie.” (regels 65-66)
 Met toetreding levert PowNed een bijdrage aan het uitgangspunt van **democratie** van het publieke bestel.
- PowNed wil mensen politiek mobiliseren om actief aan de politiek mee te doen:
 “Ook wil de zender zich actief mengen in de politiek ... om politiek actief te worden.” (regels 75-80)
 Met toetreding levert PowNed een bijdrage aan het uitgangspunt van **democratie** van het publieke bestel.

per juist argument met uitgangspunt én citaat

2

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

11 maximumscore 2

Technologische convergentie betekent dat voorheen van elkaar gescheiden soorten media met elkaar verbonden raken en tegelijkertijd gebruikt worden. Een gemiste televisie-uitzending zien mensen tegenwoordig volgens PowNed via internetsites als Uitzending Gemist of GeenStijl: ict en televisie zijn hier verbonden / PowNed streeft innovatieve oplossingen na die de verbinding maken tussen de doelgroep en de verschillende media.

12 maximumscore 2

Twee van de volgende journalistieke (kwaliteits)normen:

- Het scheiden van feiten en meningen.
- Het controleren van de informatie door ook andere bronnen te raadplegen.
- Het toepassen van hoor en wederhoor.

per juiste journalistieke (kwaliteits)norm

1

Opgave 3 Politieke besluitvorming: Geen bont meer in Nederland?

13 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste kenmerken zijn (twee van de volgende):

- Het aantal zetels dat een partij behaalt, is evenredig aan het op die partij uitgebrachte aantal stemmen.
- Er zitten relatief veel partijen in de Tweede Kamer, waarbij geen enkele partij de meerderheid heeft.
- Kleine partijen behalen zetels in de volksvertegenwoordiging (indien zij de kiesdeler halen).
- Ons stelsel kent geen kiesdrempel (want het evenredigheidsbeginsel geldt ook voor de partijen met het kleinst aantal behaalde zetels).

per juist kenmerk

1

14 maximumscore 1

recht van initiatief

15 maximumscore 2

In dit geval wordt voor deze ene kwestie naar een tijdelijke samenwerking gezocht tussen partijen die samen een meerderheid hebben.

Voor de meeste wetsvoorstellen (die afkomstig zijn van de regering, overeenkomstig het regeerakkoord) bestaat een vaste Kamermeerderheid van de coalitiepartijen (coalitie van Tweede Kamerfracties die zich gebonden hebben aan het regeerakkoord).

Vraag	Antwoord	Scores
16	maximumscore 1 rentmeesterschap	
17	maximumscore 2 Aggregatiefunctie: het tegen elkaar afwegen en bij elkaar brengen van wensen, eisen en belangen en daarbij tot een keuze komen.	
18	maximumscore 3 – PvdA: sociaaldemocratische stroming – GroenLinks: ecologische stroming / sociaaldemocratische stroming – D66: sociaalliberalisme – Partij voor de Dieren: ecologische stroming – PVV: liberalisme / populisme	
	Indien vijf partijen juist	3
	Indien vier partijen juist	2
	Indien drie partijen juist	1
	Indien twee of minder partijen juist	0
19	maximumscore 2 Voorbeeld van een goed antwoord: • De VVD vindt dat de overheid meer oog moet hebben voor de belangen van het bedrijfsleven / De VVD is voor een vrij ondernemerschap (een pelsdierhouder moet niet beperkt worden in zijn economische activiteiten / de economische activiteiten van een pelsdierhouderij moeten niet beperkt worden) / De VVD wil financiële zekerheid voor de pelsdierhouder, waaronder een goede financiële compensatie om de bedrijfsactiviteit te kunnen verleggen • De VVD is namelijk voor de vrije markteconomie; daarin past in principe zo min mogelijk overheidsingrijpen (een totaal verbod is wel heel ingrijpend)	1 1
20	maximumscore 3 • De eerste barrière, het (h)erkennen van het probleem is al genomen: al sinds de jaren negentig is een discussie gaande over het verbod op de pelsdierhouderij • De tweede barrière, de toekenning van een hoge prioriteit aan het probleem als politiek probleem is genomen: er is een Kamerdebat gevoerd en een Kamerbesluit gevallen op 26 mei 2009 • De derde barrière, de besluitvorming, is nog niet geheel genomen: de Eerste Kamer hoeft niet akkoord te gaan met een verbod (zonder financiële compensatie)	1 1 1
	<i>Opmerking</i> <i>Alleen voor een juiste barrière in combinatie met een juist gegeven uit de tekst mag een punt toegekend worden.</i>	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

21 maximumscore 3

Voorbeelden van een goede argumentatie zijn:

- De dierenactivisten zijn ‘niet uit op eigen voordeel’, maar komen op voor het ideaal van het dierenwelzijn / handelen volgens hun geweten. In dit opzicht is deze actie een voorbeeld van burgerlijke ongehoorzaamheid.
- Er is weliswaar ‘geen geweld’ tegen personen gebruikt, maar volledig geweldloos zijn de acties ook niet want er zijn eigendommen vernietigd of verwijderd. In dit opzicht is deze actie geen voorbeeld van burgerlijke ongehoorzaamheid.
- De activisten overtreden niet ‘openlijk de wet’: weliswaar heeft het Dieren Bevrijdings Front de verantwoordelijkheid opgeëist voor de actie, maar de activisten hebben zich kennelijk niet laten arresteren / de politie zegt niet te weten wie er achter de actie zit. In dit opzicht is deze actie geen voorbeeld van burgerlijke ongehoorzaamheid.

per voorwaarde met juiste argumentatie

1

22 maximumscore 4

- Vraag: Behoren ze wel of niet tot het establishment?
‘Wakker Dier’ is een erkend goed doel en probeert een diervriendelijk beleid te stimuleren.
‘Respect voor Dieren’ (daarentegen) zet zich veel meer af tegen het establishment. Deze organisatie ziet bijvoorbeeld geen heil in dierenwelzijnsmaatregelen. Bevrijdingsacties worden niet afgewezen en ‘Respect voor Dieren’ distantieert zich niet van ondergrondse dierenrechten- en dierenbevrijdingsgroepen
- Vraag: Zijn ze professioneel georganiseerd en geïnstitutionaliseerd?
‘Wakker Dier’ is professioneler georganiseerd/geïnstitutionaliseerd: het is de grootste dierenbeschermingsorganisatie gericht op het afschaffen van de bio-industrie, hetgeen structuur en organisatie veronderstelt. Dit blijkt uit het gegeven dat de organisatie de beschikking heeft over voorlichters en rechtsdeskundigen, die ingehuurd kunnen worden door verschillende sectoren in de maatschappij.
‘Respect voor Dieren’ (daarentegen) is veel losser georganiseerd:
‘Respect voor Dieren’ is een netwerkorganisatie zonder hiërarchie; iedere activist heeft evenveel zeggenschap / heeft geen betaalde medewerkers, wel hardwerkende activisten

2

2

23 maximumscore 1

de Raad van de Europese Unie / (voorheen) Raad van Ministers

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

24 maximumscore 2

Voorbeelden van een goed antwoord zijn (één van de volgende):

- Het streven is de instelling van een gemeenschappelijke markt, met een vrij verkeer van ondermeer goederen (waaronder zeehondenbont). Hierin past niet dat een land als Canada wél met het ene lidstaat handel kan voeren, maar niet met het andere.
- Wanneer zeehondenbont in de ene lidstaat (waar geen handelsverbod geldt) ingevoerd zou worden, zou het volgens de regels van de gemeenschappelijke markt vervolgens wel naar een andere lidstaat (waar het verbod wel geldt) doorgevoerd mogen worden.

25 maximumscore 4

Twee van de volgende benaderingswijzen:

Politiek-juridische benaderingswijze:

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (één van de volgende):

- Welke regelgeving is door de overheid ontwikkeld?
Er is nog geen verbod op de pelsdierhouderij. / Er is wel in Europees verband een verbod op zeehondenbont.
- Wat is het huidige beleid ten aanzien van de pelsdierhouderij? / Welk beleid wordt voorgestaan door betrokken politieke partijen en groeperingen?
Het huidige beleid is de productie van nertsbont over te laten aan de vrije markt. / Een meerderheid van de politieke partijen in de Tweede Kamer wil nu een verbod op pelsdierhouderij zonder, en een minderheid van de partijen mét financiële compensatie.
- Welke mogelijkheden hebben betrokken groepen om het overheidsbeleid te beïnvloeden?
Gebruik wordt gemaakt van bijvoorbeeld:
lobbyen (voor- en tegenstanders), mobiliseren publieke opinie (voor- en tegenstanders), gebruikmaken van wetenschappelijk (opinie)onderzoek (voor- en tegenstanders), acties (Dieren Bevrijdings Front, Respect voor Dieren), voorlichting (Wakker Dier), naar de rechter stappen (Wakker Dier)
- Welke politiek-ideologische visies zijn te herkennen in het huidige of gewenste beleid?
Confessionelen benadrukken het rentmeesterschap én de steun aan het midden- en kleinbedrijf / liberalen benadrukken de vrije markteconomie / de ecologische stromingen benadrukken duurzaamheid.
- Hoe verhoudt de regelgeving van de EU zich tot die van Nederland?
In tekst 8 is te lezen dat een verbod op zeehondenbont nog formeel goedgekeurd moet worden door alle lidstaten van de EU.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Sociaal-economische benaderingswijze:

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (één van de volgende):

- Welke groepen zijn betrokken bij de politieke strijd om het verbieden van de pelsdierhouderij en welke belangen vertegenwoordigen zij?
Pelsdierfokkers en milieugroepen.
- Welke economische en maatschappelijke gevolgen heeft een verbod?
Gesproken wordt over de financiële kosten bij een eventueel schadeloosstellen van de pelsdierhouderij. / Gesproken wordt over de economische gevolgen voor de bedrijfstak van de pelsdierhouderij.

Sociaal-culturele benaderingswijze:

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (één van de volgende):

- Van welke conflicterende waarden is sprake?
Dierenwelzijn staat hier tegenover vrij ondernemerschap.
- Welke visies of normatieve uitgangspunten zijn te herkennen in de opvattingen van betrokken partijen en groepen?
Confessionelen benadrukken het rentmeesterschap én de steun aan het midden- en kleinbedrijf. / Liberalen benadrukken de vrije markteconomie. / De ecologische stroming benadrukt de duurzaamheid.

Voor een benaderingswijze met de juiste vraag	1
Voor een juist antwoord op grond van de informatie in het bronnenboekje	1

Opgave 4 Slachtoffers van criminaliteit

26 maximumscore 2

Juiste kenmerken van rechtsregels zijn (twee van de volgende):

- Rechtsregels worden gesteld en gehandhaafd door de overheid.
- Rechtsregels gelden voor iedereen.
- Rechtsregels gaan voor andere regels en normen.

per juist kenmerk	1
-------------------	---

27 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste instanties zijn (twee van de volgende):

- de politie
- Bureau Slachtofferhulp
- blijf-van-mijn-lijfhuis
- het Juridisch Loket / (voorheen) Bureau voor Rechtshulp
- Meldpunt Discriminatie

per juiste instantie	1
----------------------	---

Vraag	Antwoord	Scores
28	<p>maximumscore 2</p> <p>Voorbeelden van juiste redenen zijn (twee van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – Vervolging is niet in het algemeen belang (capaciteitsproblemen kunnen tot andere prioriteitstelling nopen) / toepassen van het opportuniteitsbeginsel. – De verdachte voldoet aan de voorwaarde tot het betalen van een geldbedrag of schadevergoeding: er is sprake van een transactie. – De negatieve gevolgen van een veroordeling wegen zwaarder dan het belang van vervolging. – De officier van justitie verwacht dat een flinke waarschuwing bij ‘first offenders’ afdoende zal helpen. 	
	per juiste reden	1
29	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leiden van het opsporingsonderzoek / de opsporing van strafbare feiten • Doen uitvoeren van opgelegde strafvonnissen / toezicht houden op de uitvoering van strafvonnissen 	1 1
30	<p>maximumscore 3</p> <p>Voorbeeld van een juiste beschrijving:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Van nog geen derde van alle gewelddelicten wordt aangifte gedaan bij de politie, terwijl van ongeveer de helft van diefstaldelicten aangifte wordt gedaan 	1
	<p>Voorbeelden van juiste verklaringen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bij diefstaldelicten is het verkrijgen van een bewijs voor de verzekering een belangrijke reden om het delict bij de politie aan te geven • Bij gewelddelicten speelt de angst voor de dader mogelijk een rol om het delict niet aan te geven 	1 1
31	<p>maximumscore 4</p> <ul style="list-style-type: none"> – Leeftijd: <ul style="list-style-type: none"> • Ja, de categorie jongeren tussen 12 en 24 jaar is duidelijk oververtegenwoordigd bij de daders van gewelddelicten • De leeftijdscategorieën 12-17 en 18-24 zijn ook bij slachtoffers van de gewelddelicten oververtegenwoordigd (zie figuur 3) – Geslacht: <ul style="list-style-type: none"> • Ja, criminaliteit/geweldcriminaliteit wordt vooral gepleegd door mannen • Wat betreft slachtoffers van criminaliteit, zijn mannen vaker slachtoffer van gewelddelicten dan vrouwen (zie tekst 11) 	1 1 1 1

Vraag	Antwoord	Scores
32	<p>maximumscore 2</p> <p>Voorbeeld van een juiste verklaring is: In de genoemde buurten is weinig sociale cohesie. De mensen in deze buurten leven langs elkaar heen, zijn minder op elkaar betrokken of voelen zich minder verantwoordelijk voor elkaar. Door deze geringere sociale cohesie zal er minder sociale controle zijn. Dit verhoogt de kans op criminaliteit (en kans op slachtofferschap).</p>	
33	<p>maximumscore 2</p> <p>Voorbeelden van juiste verklaringen zijn (twee van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – Demografie: toename van de bevolking over de periode 1980-2004. – Delicten worden vaker aangegeven bij de politie. – De politie heeft van meer aangegeven delicten een proces-verbaal opgemaakt. – In de periode 1980-2004 is het aantal regels en wetten die overtreden kunnen worden (bijvoorbeeld identificatieplicht, computercriminaliteit) toegenomen. – Er is sprake van selectief opsporingsbeleid: criminaliteit waar de politie veel aandacht aan besteedt, zal ook vaker worden geconstateerd. – De politie werkt effectiever. / De politie heeft moderne hulpmiddelen en komt bijgevolg meer delicten op het spoor. 	
	per juiste verklaring	1
34	<p>maximumscore 3</p> <p>Een straf beoogt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Generale preventie: potentiële daders worden afgeschrikt door de (hoogte van de) straf • Speciale preventie: door de straf wordt een veroordeelde afgeschrikt om nogmaals een misdrijf te plegen • Resocialisatie/heropvoeding: de sanctie beoogt mede de terugkeer van de gedetineerde in de maatschappij te bevorderen / een taakstraf als leerstraf; iemand die “ervan geleerd heeft”, zal minder snel recidiveren 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
35	<p>maximumscore 2</p> <p>Voorbeelden van een juist antwoord zijn (één van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – Het slachtoffer heeft spreekrecht (in bepaalde ernstige gevallen) waarbij het slachtoffer mag vertellen welke gevolgen het strafbare feit voor hem of haar gehad heeft. – Het slachtoffer kan de hoedanigheid van benadeelde toegekend krijgen (kan zich als “benadeelde partij” voegen.) De rechter kan bijvoorbeeld de veroordeelde schadevergoeding opleggen en/of de vordering daartoe van het slachtoffer toewijzen. 	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

36 maximumscore 2

Voorbeelden van een juist antwoord zijn (één van de volgende):

- Het CDA benadrukt het belang van samenwerking tussen school, gezin, **maatschappelijk middenveld** en overheid bij het voorkomen van criminaliteit.
- Burgers, maatschappelijke organisaties en overheid moeten een bijdrage leveren aan de bevordering van **waarden en normen**, met name het respect opbrengen voor anderen.
- **Gespreide verantwoordelijkheid** betekent het delen van verantwoordelijkheid voor een veilige samenleving.

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per school in het programma WOLF. Zend de gegevens uiterlijk op 25 juni naar Cito.

6 Bronvermeldingen

tekst 1	naar: Jan Martynowski, 8 februari 2008 http://www.gva.be/games/nieuws/gewelddadige-computergames-hebben-geen-effect-op-jongeren.aspx
tekst 2	naar: Jonathan Maas, Trouw van 1 april 2009 http://www.trouw.nl/nieuws/nederland/article2068620.ece/Bestel_schreeuwt_om_profilerings_.html
tekst 3	naar: http://www.powned.nl/
figuur 1	bron: Cito
tekst 4	naar: Kim van Keken, de Volkskrant van 10 oktober 2008
tekst 5	naar: de Telegraaf en nrc.next van 27 mei 2009
tekst 6	naar: Limburgs Dagblad van 28 maart 2008
tekst 7a	naar: http://www.wakkerdier.nl/
tekst 7b	naar: http://www.respectvoordieren.nl/
tekst 8	naar: nrc.next van 6 mei 2009
tekst 9, 10, 11 en 12	naar: Karin Wittebrood, Slachtoffers van criminaliteit, Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag, april 2006
tabel 1	naar: Karin Wittebrood, Slachtoffers van criminaliteit, Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag, april 2006
figuur 2 en 3	naar: Karin Wittebrood, Slachtoffers van criminaliteit, Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag, april 2006